

РОЗДІЛ 1. НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-13-24>

УДК 338.43:631.115.2(477.75)

Наталія ВДОВЕНКО

д.е.н., професор,
завідувач кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0003-0849-057X
Scopus Author ID: 56912343500

Віктор КОВАЛЬ

д.е.н., професор,
професор кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет,
м. Ізмаїл, Україна

ORCID: 0000-0003-2562-4373
Scopus Author ID: 57209296120

Микола ЗОСЬ-КІОР

д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна

ORCID: 0000-0001-8330-2909
Scopus Author ID: 57203026443

РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Анотація. У статті запропоновано напрямки удосконалення регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі. Доведено, що глобальні ринкові тенденції, зокрема зростаюча конкуренція на міжнародних ринках та залежність від імпортової аграрної продукції, ставлять під загрозу стабільність внутрішнього сільськогосподарського сектора багатьох країн. Децентралізація влади, регулювання та управління в сільському господарстві дійсно нині відіграють провідну роль у досягненні ефективності та сталості розвитку. Висвітлено актуальні питання, які стосуються організаційного та економічного механізму регулювання,

на прикладі гелікокультури або виробництва продукції равликівництва. Запропоновано вдосконалення координації між різними галузями промисловості та владними структурами, створення стимулів для інновацій у вирощуванні та обробці продукції, а також вдосконалення механізмів взаємодії з міжнародними партнерами, що сприятиме розвитку виробництва продукції равликівництва як гравця на аграрному ринку та зміцнюючи позиції України у якості провідного виробника цінної білкової продукції на ринку, розкриття його значення в аспекті перспективності нового напрямку аграрного виробництва. Обґрунтовано, що за перше півріччя 2023 року в Україні відзначено значне зменшення обсягу експорту товарів на 14,3 % порівняно з аналогічним періодом 2022 року. Одночасно, імпорт зріс на 20,7 %. Це призвело до подальшого погіршення торговельного балансу, який вже склав негативне сальдо в 11,04 мільярди доларів США. Вказано на зменшення коефіцієнта покриття експортом імпорту. Зниження з 0,90 до 0,64 відсоткові пункти свідчить про зростаючу нерівноважність між обсягами та структурою торгівлі. Акцентовано увагу на актуалізації потреби у поглибленому аналізі міжнародних ринків та перегляді стратегій торговельних взаємин. Викладено результати від впровадження запропонованих заходів регулювання задля практичної реалізації завдань з метою імпортозаміщення аграрної продукції за умов децентралізації.

Ключові слова: державне регулювання, експорт, аграрна продукція, імпорт, сільський розвиток, децентралізація, місцевий бюджет, продукція равликівництва, регулювання ринку, равлики, міжнародна торгівля.

JEL Classification: F14, Q10

Absztrakt. A cikk javaslatokat tesz a vidékfejlesztés szabályozásának javítására a mezőgazdasági termékek importhelyettesítés céljából, figyelembe véve a decentralizációt és a nemzetközi kereskedelem hatását. Bizonyosodott, hogy a globális piaci trendek, különösen a nemzetközi piacokon növekvő verseny és az importált mezőgazdasági termékektől való függés számos ország hazai agrárszektorának stabilitását veszélyezteti. A hatalom decentralizációja, a mezőgazdaság szabályozása ma már valóban vezető szerepet játszik a fejlődés hatékonyságának és fenntarthatóságának elérésében. A szabályozás szervezeti és gazdasági mechanizmusával kapcsolatos aktuális kérdéseket a helikokultúra vagy a csigatermesztési termékek előállításának példáján keresztül emeljük ki. Javasoljuk, hogy erősítsék az ipari ágazatok és a kormányzati struktúrák közötti koordinációt, ösztönözzék a termékek termesztése és feldolgozása terén az innovációkat, valamint javítsák a nemzetközi partnerekkel való interakció mechanizmusait, ami hozzájárul a csigatermesztés fejlesztéséhez, ami megerősíti Ukrajna pozícióját a mezőgazdasági termékek a mezőgazdasági piac szereplőjeként és értékes fehérjetermékek vezető pozícióit a piacon, feltárva fontosságát a mezőgazdasági termelés új irányának perspektívái szempontjából. Bizonyított, hogy 2023 első felében Ukrajnában az áruexport volumene jelentős, 14,3%-os csökkenést mutatott 2022 azonos időszakához képest. Az import ugyanakkor 20,7%-kal nőtt. Ez a kereskedelmi mérleg további romlásához vezetett, amely már elérte a 11,04 milliárd dolláros negatív egyenleget. Az export/importhányad mutatójának csökkenése tapasztalható. A 0,90-ről 0,64 százalékpontra történő csökkenés a kereskedelem volumene és szerkezete közötti egyensúlyhiány növekedését jelzi. A figyelem a nemzetközi piacok mélyreható elemzését és a kereskedelmi kapcsolati stratégiák felülvizsgálatának szükségességét igényli.

Körvonalazódtak a decentralizáció által zajló agrártermékek importhelyettesítésének gyakorlatai.

Kulcsszavak: állami szabályozás, export, mezőgazdasági termékek, import, vidékfejlesztés, decentralizáció, helyi költségvetés, csigatermesztési termékek, piacsabályozás, csiga, nemzetközi kereskedelem.

Abstract. The article proposes ways to improve regulation of rural development for import substitution of agricultural products, taking into account decentralization and the influence of international trade. It has been proven that global market trends, in particular growing competition in international markets and dependence on imported agricultural products, threaten the stability of the domestic agricultural sector of many countries. Decentralization of power, regulation and

management in agriculture is indeed now playing an important role in achieving greater efficiency and sustainability of development. Current issues related to the organizational and economic mechanism of regulation are highlighted, using the example of heliciculture or the production of snail farming products. This may include improving coordination between various industries and government structures, creating incentives for innovation in the cultivation and processing of products, as well as improving the mechanisms of interaction with international partners, will contribute to the development of the production of snail farming products as an important player in the agricultural market, strengthening the position of Ukraine as the leading producer of valuable protein products on the market, revealing its importance in terms of perspective as a new direction of agricultural production. It is justified that in the first half of 2023, a significant decrease in the volume of exports of goods by 14.3% was noted in Ukraine compared to the same period in 2022. At the same time, imports increased by 20.7%. This led to a further deterioration of the trade balance, which had already reached a negative balance of 11.04 billion US dollars. It is especially important to reduce the coefficient of export-import coverage. A decrease from 0.90 to 0.64 indicates a growing imbalance between the volume and structure of trade. This may actualize the need for a deeper analysis of international markets and a review of trade relations strategies. The results of the implementation of regulatory measures for the practical implementation of tasks aimed at import substitution of agricultural products under the conditions of decentralization are outlined.

Keywords: state regulation, export, agricultural products, import, rural development, decentralization, local budget, snail farming products, market regulation, snails, international trade.

Постановка проблеми. Регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі є першочерговим актуальним завданням в сучасних умовах глобальних економічних змін. Глобальні ринкові тенденції, зокрема зростаюча конкуренція на міжнародних ринках і залежність від імпортової аграрної продукції, ставлять під загрозу стабільність внутрішнього сільськогосподарського сектора багатьох країн світу, включаючи Україну. Децентралізація влади, регулювання та управління в сільському господарстві дійсно нині відіграють важливу роль у досягненні більшої ефективності та сталості розвитку. Маємо відзначити, що місцеві органи влади мають всі підстави бути уповноважені на прийняття рішень, спрямовані на розвиток власних ресурсів, стимулювання інновацій у сільському господарстві та підтримку малих і середніх сільськогосподарських підприємств, включаючи господарства з виробництва продукції равликівництва. Однак, забезпечення імпортозаміщення аграрної продукції наразі потребує ретельного аналізу міжнародних торговельних відносин. Важливо збалансувати внутрішнє виробництво аграрної продукції з імпортом, забезпечуючи населення якісною, безпечною та доступною за ціною продукцією як рослинництва, так і тваринництва. Для досягнення поставленої мети можуть бути використані різноманітні інструменти регулювання, включаючи внутрішню підтримку галузей сільського господарства, стимулювання інновацій та розвиток нових технологій. Тому доцільним є вирішення питання удосконалення регулювання сільського розвитку в контексті імпортозаміщення високобілкової продукції, що потребує комплексного підходу та враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори. Тоді відповідна новітня аграрна політика держави сприятиме розвитку внутрішнього виробництва, забезпечуючи сталість аграрного сектора та економіки України в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базові засади регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі, проблеми формування сучасних підходів політики

імпортозаміщення в Україні, інноваційна стратегія формування безпекової системи управління інноваційним розвитком агропродовольчої сфери за діджиталізації, управління системою адаптивного стратегічного планування інноваційно орієнтованого конкурентоспроможного підприємства в умовах глобалізації обґрунтовано в наукових доробках визначними українськими вченими-економістами, в тому числі: Кундицький О. О. [4], Жаліло Я., Гацько В. [6], Кукса І. М., Льїн В. Ю., Сахацький М. М. [9, С. 26–33] Ложачевська О. М., Родченко С. С., Ігнатюк В. В. [10, С. 53–60], Залізнюк В. П. [12], Созанський Л. [14, С. 123–131] та підкріплено дослідженнями інших дослідників. Поряд з цим Кундицький О. О. в науковій праці «Стратегія державного регулювання імпортозаміщення в аграрному секторі України» [4, С. 60–62] описує «... зміни, що відбуваються в економіці, обумовлюють необхідність імпортозаміщення як важливого елемента аграрної політики та інструменту досягнення іншої важливої мети – гарантованого забезпечення всього населення продовольством». Вплив експортоорієнтованих й імпортозаміщуючих галузей на зростання економіки України досліджено в працях Остапенко Т. [11, С. 11–16], а базові підходи щодо імпортозаміщення в системі забезпечення економічних інтересів України висвітлено в детальному аналізі, представленому вченими Пазініною К. В., Пазініною С. М. [13, С. 42–45].

У цей самий момент важливо відзначити, що в Україні існують вагомі переваги як виробника, так і експортера продукції гелікокультури або продукції равликівництва. Це дасть можливість здійснити імпортозаміщення тваринницької продукції з високим вмістом білка. Серед цих переваг варто відзначити наявність висококваліфікованої робочої сили, географічну близькість до ключових ринків збуту, високий рівень забезпеченості землею, а також ростущий світовий попит на цю продукцію. Ці чинники роблять гелікокультуру надзвичайно привабливою для розвитку в сфері аграрного виробництва білкової продукції. Тому, ми пропонуємо висвітлити актуальні питання, які стосуються організаційного та економічного механізму регулювання, на прикладі гелікокультури. Це може включати в себе вдосконалення координації між різними галузями промисловості та владними структурами, створення стимулів для інновацій у вирощуванні та переробці продукції равликівництва, а також вдосконалення механізмів взаємодії з міжнародними партнерами. Зрештою, вирішення цих питань сприятиме розвитку гелікокультури як важливого гравця на аграрному ринку, зміцнюючи позиції України як провідного виробника такої цінної білкової продукції, а також розкриття його значення в аспекті перспективності, як нового напрямку агровиробництва. Свідченням цього є стрімке розширення равликівних ферм та інтенсивний експорт равликів до країн Європи. Цей перспективний напрям вивчали вчені з різних країн, чия наукова робота спрямована на розробку рекомендацій для поліпшення методів управління равликівництвом. У цьому контексті науковці обговорювали можливості оптимізації регуляторного середовища для равликівництва, а також розвитку сучасної аграрної політики з урахуванням інтеграційних процесів. Зокрема, вони виокремлювали ключові виклики, вирішення яких сприятиме розвитку цієї галузі. Серед них виокремлено необхідність врегулювання законодавства, розширення виробничих потужностей, створення різноманітних способів переробки, а також забезпечення доступу до актуальної інформації. Ці аспекти також знаходять підтвердження у дослідженнях вчених з-за кордону, зокрема у працях Анугва Ф. О. І. [2], Морей В. [1, С. 113–118], Стразічич Н., Де Кантіс С., Лавеккіа Л. [8, С. 385–404], вітчизняних науковців Петропавловської С. Є., Земляк О. В. [3, С. 115–120], Маргасової В. Г. [7, С. 6–19] та інших науковців. Хоча вже зібрано значний обсяг

наукових робіт і публікацій, глибоке дослідження способів вдосконалення регулювання сільського розвитку для досягнення імпортозаміщення аграрної продукції, з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі, залишається фрагментарним і недостатньо висвітленим в контексті їхньої суттєвої ролі під час конкретних трансформаційних періодів.

Формулювання цілей статті. Запропонувати напрямки удосконалення регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на потребу в імпортозаміщенні аграрної продукції через регулювання сільського розвитку при поєднанні спільних зусиль держави, бізнесу, науки та громадськості, кожен з цих суб'єктів має зробити внесок для успішного імпортозаміщення високобілкової аграрної продукції та стимулювання розвитку сільського господарства. Імпортозаміщення аграрної продукції та розвиток сільського господарства є завданням, яке спонукає до злагодженої співпраці різних сфер суспільства. Тільки шляхом об'єднаних зусиль держави, бізнесу, науки та громадськості можна досягти успіху у цій сфері і забезпечити продовольчу безпеку та сталий розвиток сільського господарства. В підтвердження даної гіпотези, констатуємо той факт, що держава має розробити стратегічний план та політичну підтримку для розвитку аграрного сектора. Це включає в себе створення сприятливого інвестиційного клімату, надання субсидій та фінансової підтримки для малих і середніх фермерських господарств, а також створення інструментарію і заходів регулювання для сприяння інноваціям у сільському господарстві.

В свою чергу, бізнес-середовищу доцільно активно впроваджувати інновації та нові агротехнології. Інвестування в дослідження та розробки нових методів вирощування, обробки та зберігання продукції може прискорити процес імпортозаміщення. Крім того, сприяння розвитку агроіндустрії та підтримка ефективної логістики можуть допомогти забезпечити плавний перехід до більш сталої системи постачання продуктів харчування. Тож важливою є роль науки в даному процесі, оскільки наука має відігравати важливу роль у розробці нових технологій та підходів, що сприятимуть підвищенню урожайності, зниженню втрат врожаю та покращенню якості й безпечності аграрної продукції. Дослідницька робота в сфері селекції рослин, генетичної модифікації у тваринництві, використання сучасних методів обробки даних приведе до значного прогресу в аграрному секторі економіки.

Громадськість також відіграє позитивну роль у забезпеченні участі та взаємодії між суб'єктами у процесі регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації й впливу факторів міжнародної торгівлі. Наявність інформованого суспільства може сприяти вдосконаленню аграрної політики, надавати важливі відгуки, стимулювати впровадження екологічних практик у сільському господарстві.

Маючи це на увазі, важливо відзначити, що роль місцевих органів влади в сільських районах також доцільно буде посилити. Вони повинні бути оснащені повноваженнями, які дозволять їм активно сприяти розвитку власних ресурсів та ефективно впроваджувати ініціативи, спрямовані на стимулювання інновацій у сільському господарстві. Особливу увагу слід приділити підтримці малих і середніх сільськогосподарських підприємств. Нині ці суб'єкти господарювання відіграють важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки та розвитку сільських територій. Для їх підтримки можуть бути розроблені спеціальні галузеві програми, які

включатимуть фінансові та консультативні механізми. Подальший розвиток сільського господарства також вимагатиме посилення співпраці між місцевими органами влади, аграрними дослідницькими установами й підприємцями. Це сприятиме обміну знаннями, впровадженню новітніх технологій та стимулюванню інноваційних проектів.

Важливою складовою ефективної стратегії децентралізації є ефективне використання місцевого бюджету для реалізації інструментарію регулювання сільського розвитку й досягнення імпортозаміщення аграрної продукції. За такого підходу місцеві органи влади отримують змогу активно впливати на аграрний сектор, спираючись на ресурси власного бюджету та ураховуючи глобальний вплив міжнародної торгівлі. У даному контексті пріоритетними постають питання розвитку інфраструктури та підтримки господарств, розвитку сільськогосподарської професійної освіти, наукових досліджень, створення місцевих систем управління, розвитку місцевих ринків, співпраці з міжнародними партнерами, створення мережі обробних підприємств, фінансової підтримки інновацій, формування сільськогосподарських кооперативів, впровадження передових екологічних практик, підтримки місцевого попиту на аграрну продукцію.

На рис. 1 наведемо першочергові заходи, які можуть бути практично реалізовані для досягнення поставлених завдань щодо удосконалення регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з розумінням впливу процесів децентралізації.

Завдяки чіткому напрямку державної політики, що спрямований на євроінтеграцію, та враховуючи зобов'язання, зумовлені Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, стає важливим продовження розпочатих заходів із розвитку інфраструктури й підтримки малих підприємств в аграрному секторі економіки. При цьому частина місцевого бюджету може бути спрямована на розвиток інфраструктури, яка підтримує аграрний сектор, таку як сучасні системи зрошення, дороги для транспортування аграрної продукції, агротехнічні центри. Також важливо підтримувати такі підприємства, надаючи їм фінансову та консультативну підтримку для впровадження інноваційних методів і технологій. Для досягнення глибокого фахового змісту в інноваційних підприємницьких рішеннях доцільним стане реалізація зусиль із розвитку сільськогосподарської освіти та наукових досліджень. Значна частина бюджету може бути виділена на підвищення рівня знань селян і фермерів через організацію семінарів, майстер-класів, навчання та консультацій. Також важливо фінансувати дослідження у галузі сільського господарства, що сприятиме розробці нових методів вирощування та обробки продукції, включаючи зокрема і продукцію равликівництва.

Аналіз показує, що створення місцевих підтримуючих систем для місцевих органів влади сприятиме впровадженню спеціальних програм підтримки аграрних підприємств, які вирощують сільськогосподарську продукцію, що підлягає імпортозаміщенню. Це може включати фінансові пільги, надання земельних ділянок, а також консультативну підтримку. В цьому контексті на порядок денний виходить розвиток місцевих ринків, оскільки важливо створити сприятливе середовище для їх розвитку, де аграрна продукція може бути реалізована безпосередньо споживачам. Вказане дозволить місцевим виробникам отримувати справедливую ціну за свою продукцію й зменшити залежність від імпорту.

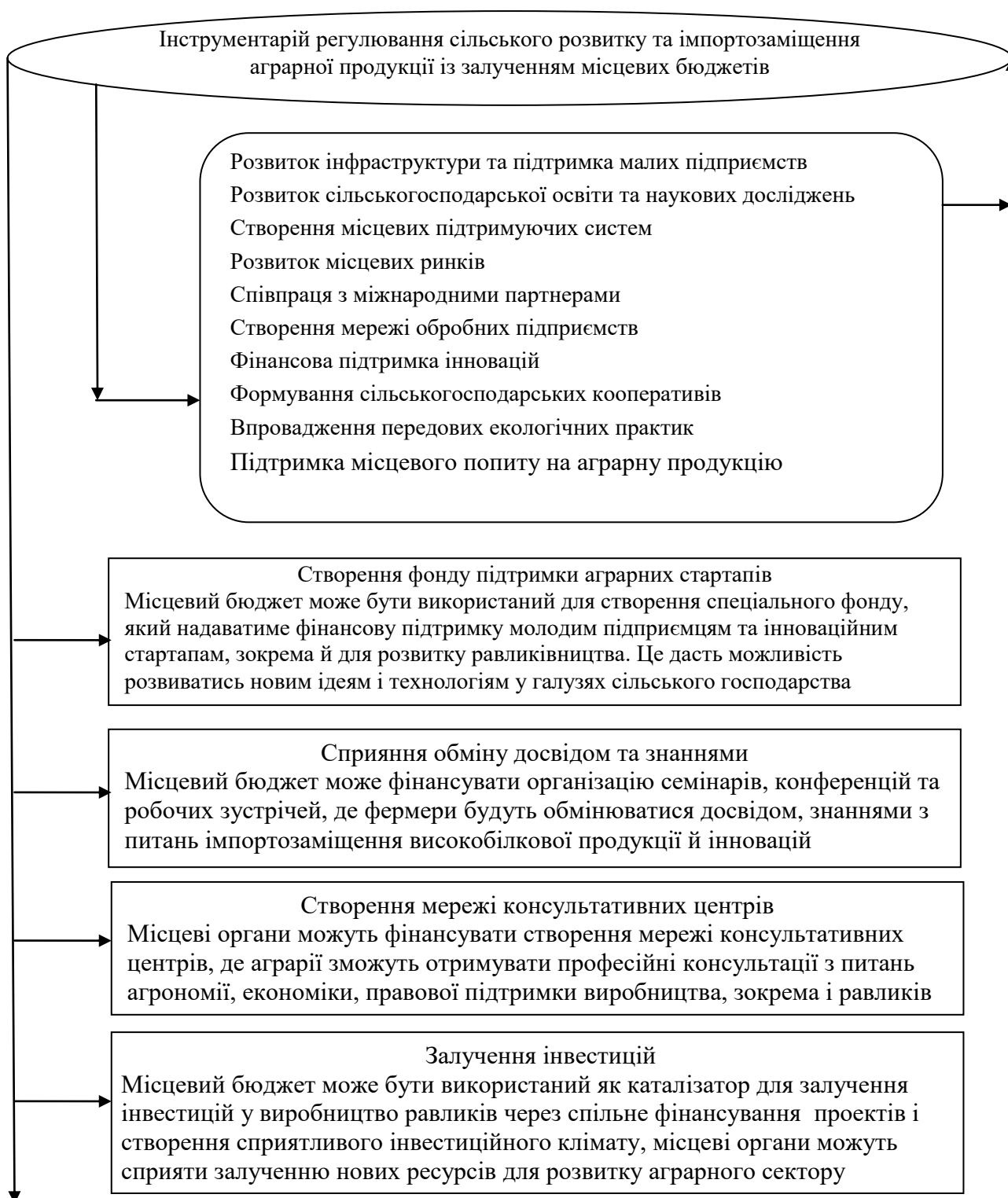

Рис. 1. Заходи регулювання задля практичної реалізації завдань щодо регулювання сільського розвитку з метою імпортозаміщення аграрної продукції, включаючи продукцію равликівництва за умов децентралізації

У центрі програми освоєння та впровадження глобального регуляторного досвіду стоїть ключовий акцент на співпраці з міжнародними партнерами. Важливо узгоджувати місцеві стратегії розвитку із загальнодержавними цілями у сфері сільського господарства та міжнародними зобов'язаннями. Місцеві органи влади можуть працювати належним чином у рамках глобальних тенденцій та забезпечувати гармонійний розвиток аграрного сектору з урахуванням імпортозаміщення. Важливий блок питань розглядає процес створення мережі переробних підприємств. Щоб забезпечити імпортозаміщення, можна сприяти розвитку переробних підприємств на місцевому рівні. Це дозволить виробникам зосередитися на вирощуванні сировини, а потім переробляти її на місці, зменшуючи залежність від імпортних продуктів. Зосереджується увага також на фінансовій підтримці інновацій, адже місцеві органи можуть виділяти фінансування для підтримки досліджень та впровадження інновацій у сільському господарстві. Це може включати фінансові стипендії для дослідників, кофінансування інноваційних проектів та розробку нових технологій. Важливим у науково-дослідному значенні є формування сільськогосподарських кооперативів, оскільки місцеві бюджети можуть підтримати і процес створення й забезпечити розвиток в Україні сільськогосподарських кооперативів. Це дозволить збільшити масштаб виробництва, забезпечити доступ до спільних ресурсів та полегшити умови збуту. Так, впровадження передових екологічних практик, за допомогою місцевих бюджетів, забезпечить адаптацію екологічних технологій та стимулювання виробництва екологічно чистої продукції. Це сприятиме зменшенню негативного впливу сільськогосподарської діяльності на довкілля та підвищить конкурентоспроможність аграрної продукції на міжнародному ринку.

Світовою практикою застосування заходів регулювання передбачена підтримка місцевого попиту на аграрну продукцію. Одним із аспектів імпортозаміщення є задоволення місцевого попиту на таку продукцію. Через місцевий бюджет у процесі розвитку мережі місцевих ринків доцільно реалізувати організацію ініціатив для підвищення свідомості населення про місцеві продукти та їх переваги. Водночас використання місцевого бюджету для імпортозаміщення аграрної продукції в умовах децентралізації вимагає збалансованого підходу та ефективної координації місцевих зусиль з урахуванням впливу міжнародної торгівлі. Це може сприяти розвитку стійкої та конкурентоспроможної аграрної галузі, забезпечуючи як продовольчу безпеку, так і економічне зростання сільських територій.

Водночас використання місцевого бюджету для імпортозаміщення аграрної продукції враховує децентралізований підхід і важливість взаємодії саме з міжнародними ринками. Це сприяє сталому розвитку сільського господарства, забезпечуючи як економічну стабільність, так і продовольчу безпеку на рівні місцевої спільноти та країни в цілому. Тоді в сучасних умовах розвитку постає особливо актуальне завдання щоб детально проаналізувати склад і структуру імпорту аграрної продукції та знайти науково обґрунтовані методи диверсифікації й імпортозаміщення тих видів продукції, які вітчизняне сільське господарство має потенціал виробити в належній кількості та якості для задоволення внутрішнього попиту.

Поставлене завдання потребує аналізу імпортних потоків аграрної продукції, вивчення їх структури та динаміки з урахуванням не лише кількості та цін, але й якісних характеристик продукції. Науково обґрунтований підхід також полягає в ідентифікації тих галузей аграрного сектору економіки, де маємо наявний потенціал для вирощування продукції аналогічної якості й обсягу. Це може включати такі фактори як агрокліматичні умови, земельні ресурси, технологічна база. Тож, для

систематизації обліку переміщення товарів між країнами використовується Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності. Цей стандарт відображає глибокий аналітичний підхід і методи наукового дослідження для категоризації товарів із урахуванням їхніх специфікацій, властивостей, функцій у контексті міжнародної торгівлі. Система класифікації не лише надає об'єктивний фундамент для реєстрації обсягів експорту та імпорту, але й слугує інструментом для більш глибокого аналізу руху товарів на міжнародних ринках в контексті формування стратегій зовнішньоекономічних відносин, дані для яких і представлено на рис. 2.

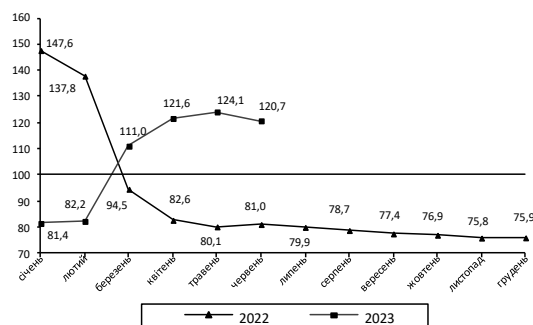

Рис. 2. Темпи зростання (зниження) імпорту товарів в Україні у I півріччі 2023 р. порівняно із I півріччям 2022 р. (у % до відповідного періоду попереднього року)

Джерело: офіційні дані Державної служби статистики України

Проаналізувавши звітні дані, можна підтвердити, що за перше півріччя 2023 року в Україні відзначено значне зменшення обсягу експорту товарів на 14,3 % порівняно з аналогічним періодом 2022 року. Одночасно, імпорт зріс на 20,7 %. Це призвело до подальшого погіршення торговельного балансу, який вже склав негативне сальдо в 11,04 млрд. дол. США. Особливо важливим є зменшення коефіцієнта покриття експортом імпорту. Зниження з 0,90 до 0,64 свідчить про зростаючу нерівноважність між обсягами та структурою торгівлі. Це може актуалізувати потребу у подальшому аналізі міжнародних ринків і перегляді стратегій торговельних взаємин. Зазначимо також, що взаємовідносини з партнерами із 224 країн світу вказують на розширення географії торгівлі, що може бути важливим кроком у диверсифікації торговельних потоків і зменшенні залежності від окремих ринків. Вивчення причин таких змін, аналіз впливу глобальних тенденцій на внутрішню економіку, а також висвітлення можливих шляхів розв'язання даних проблем відіграють визначальну роль в процесі формування стратегій подальшого розвитку України.

Таким чином, детальний аналіз показав, що більшість імпортованих продуктів, що направляються на ринок, є вже готовими харчовими продуктами з доданою вартістю. Статистика показує, що понад 45,6 % всього обсягу аграрного імпорту припадає на цей сегмент. З іншого боку, національний експорт переважно складають сировинні товари, зокрема зернові та олійні культури, разом з окремими високододатковими продуктами переробки, такими як жири та

олія. У зв'язку з цим, Україна на основі досліджень і аналізу активності глобальних ринків налагоджує стратегію, в основу якої закладено імпорту продукції з високою доданою вартістю, що визначено науковими принципами. Виявилось, що досягнення стабільно економічної високої доходності потребує виваженого підходу до структури аграрного імпорту та вітчизняного експорту. Очевидно, що саме такі підходи з формування науково обґрунтованої стратегії, яка базується на глибокому аналізі ринкових тенденцій, робить акцент на підвищення вартості національного експорту шляхом розвитку виробництва продукції з доданою вартістю. Такий підхід сприятиме збільшенню доходів і зменшенню залежності від імпорту, що забезпечить стабільний економічний розвиток.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Так, надані пропозиції щодо удосконалення заходів регулювання сільського розвитку для імпортозаміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації потребують подальшої взаємодії між різними гілками влади та економічними суб'єктами та визначення факторів впливу міжнародної торгівлі. Особливо дані пропозиції будуть актуальними для аграрного сектору економіки у повоєнний період. У такому випадку, доцільно першочергово розробити стратегії сприяння внутрішньому сільськогосподарському виробництву, виписати механізми фінансової підтримки галузей аграрного сектора економіки, включаючи галузь равликівництва або геліцекультури, де виробляється продукція равликівництва, досліджувати і впроваджувати нові технології для підвищення продуктивності та якості продукції як в рослинництві, так і в тваринництві. Однак при цьому необхідно дотримуватись збалансованих підходів до регулювання з обов'язковими міжнародними зобов'язаннями у сфері торгівлі. Відкритий доступ до світових ринків є важливим фактором для розвитку економіки. Тому важливо ретельно аналізувати вплив внутрішніх факторів на міжнародну конкурентоспроможність та знаходити компроміс між захистом внутрішнього виробництва й відкритістю до міжнародної торгівлі. Враховуючи децентралізований підхід та міжнародний контекст, використання місцевого бюджету для підтримки імпортозаміщення аграрної продукції також може стати в нагоді і допомогти досягненню збалансованого розвитку сільських територій.

На завершення маємо відзначити, що успішне регулювання сільського розвитку у контексті імпортозаміщення аграрної продукції спонукає виробників, споживачів і державу до системності, усвідомлення довгострокової перспективи та гармонійної координації дій всіх зацікавлених сторін. Це складне завдання, яке потребує поєднання економічних, політичних, соціальних, а також екологічних аспектів для досягнення збалансованого регулювання розвитку як сільського господарства, так і в цілому економіки країни.

Список використаних джерел

1. Morei, V. Heliciculture–perspective business in the context of sustainable development of rural areas. *Sci. Pap. Ser. Manag. Econ. Eng. Agric. Rural Dev.* 2012. 12. P. 113–118.
2. Anugwa, F. O. I. (2006). Preliminary study of snail farming in the tropics: problems and prospects. *Livestock Research for Rural Development*, 18 (4).
3. Петропавловська С. Є., Земляк О. В. Оцінка інфраструктури ринку геліцекультури та можливостей реалізації експортного потенціалу. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 20. С. 115–120.
4. Кундицький О. О. Стратегія державного регулювання імпортозаміщення в аграрному секторі України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 10. С. 60–62.
5. Охріменко І. В., Вдовенко Н. М., Овчаренко Є. І., Гнатенко І. А. Інновації в системі стратегічного управління безпекою національної економіки в умовах ризиків та невизначеності глобалізації. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 4–9.
6. Жаліло Я., Гацько В. Проблеми формування сучасних засад політики імпортозаміщення в Україні. *Економічна політика*. 2006. №1. URL: http://www.niisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=epol2&issue=2006_1.
7. Маргасова В. Г. Досвід регулювання ринку продукції равликівництва в США та можливості його реалізації в Україні. *Науковий вісник Полісся*. № 2 (25). 2022. С. 6–19.
8. Strazicich, N., De Cantis, S., & Lavecchia, L. (2017). The economic potential of snail farming in Southern Italy: a case study. *International Food and Agribusiness Management Review*, 20(3), P. 385–404.
9. Вдовенко Н. М., Кукса І. М., Ільїн В. Ю., Сахацький М. М. Інноваційна стратегія формування безпекової системи управління інноваційним розвитком агропродовольчої сфери в умовах діджиталізації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 5 (252). С. 26–33.
10. Ложачевська О. М., Вдовенко Н. М., Родченко С. С., Ігнатюк В. В. Управління системою адаптивного стратегічного планування інноваційно орієнтованого конкурентоспроможного підприємства в умовах глобалізації та COVID-19. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 1 (248). С. 53–60.
11. Остапенко Т. Вплив експортоорієнтованих та імпортозаміщуючих галузей на зростання економіки України. *Економіка, фінанси, право*. 2009. № 10. С. 11–16.
12. Залізнюк В. П. Імпортозаміщення в системі забезпечення продовольчої безпеки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 1. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1374> DOI: 10.32702/2307-2156-2019.1.29
13. Пазініна К. В., Пазініна С. М. Імпортозаміщення в системі забезпечення економічних інтересів України. *Сталий розвиток економіки України*. 2013. № 3. С. 42–45.
14. Созанський Л. Оцінка залежності економіки України від імпорту промислової продукції. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2018. Вип. 2 (19). С. 123–131.

References

1. Morei, V. (2012) Heliciculture—perspective business in the context of sustainable development of rural areas. *Sci. Pap. Ser. Manag. Econ. Eng. Agric. Rural Dev.* 12. P. 113–118. [in English]
2. Anugwa, F. O. I. (2006). Preliminary study of snail farming in the tropics: problems and prospects. *Livestock Research for Rural Development*, 18 (4). [in English]
3. Petropavlovs'ka, S. YE., Zemlyak, O. V. (2019). Otsinka infrastruktury rynku helitsekul'tury ta mozhlyvostey realizatsiyi eksportnoho potentsialu. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya*. № 20. P. 115–120. [in Ukrainian]
4. Kundyts'kyi O. O. (2015). Stratehiya derzhavnogo rehulyuvannya importozamishchennya v ahrarynomu sektori Ukrayiny. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. № 10. P. 60–62. [in Ukrainian].
5. Okhrimenko, I. V., Vdovenko, N. M., Ovcharenko, YE. I., Hnatenko, I. A. (2021). Innovatsiyi v systemi stratehichnoho upravlinnya bezpekoyu natsional'noyi ekonomiky v umovakh ryzykiv ta nevyznachenosti hlobalizatsiyi. *Ekonomika ta derzhava*. № 8. P. 4–9. [in Ukrainian]
6. Zhalilo, YA., Hats'ko, V. (2006). Problemy formuvannya suchasnykh zasad polityky importozamishchennya v Ukrayini. *Ekonomichna polityka*. № 1. [in Ukrainian]
7. Marhasova, V. H. (2022) Dosvid rehulyuvannya rynku produktsiyi ravlykivnytstva v SSHA ta mozhlyvosti yoho realizatsiyi v Ukrayini. *Naukovyy visnyk Polissya*. № 2 (25). P. 6–19. DOI:10.25140/2410-9576-2022-2(25)-6-19. [in Ukrainian]
8. Strazicich, N., De Cantis, S., & Lavecchia, L. (2017). The economic potential of snail farming in Southern Italy: a case study. *International Food and Agribusiness Management Review*, 20 (3). P. 385–404. [in English]
9. Vdovenko N. M., Kuksa I. M., Il'yin V. YU., Sakhats'kyi M. M. Innovatsiyina stratehiya formuvannya bezpekovoyi systemy upravlinnya innovatsiynym rozvytkom ahroprodovol'choyi sfery v umovakh didzhytalizatsiyi. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini*. 2022. № 5 (252). P. 26–33. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7112951> [in Ukrainian]
10. Lozhachevs'ka, O. M., Vdovenko, N. M., Rodchenko, S. S., Ihnatyuk, V. V. (2022). Upravlinnya systemoyu adaptivnoho stratehichnoho planuvannya innovatsiyno oriyentovanoho konkurentospromozhnoho pidpryyemstva v umovakh hlobalizatsiyi ta COVID-19. № 1 (248). P. 53–60. [in Ukrainian]
11. Ostapenko, T. (2009). Vplyv eksportooryentovanykh ta importozamishchuyuchykh haluzey na zrostannya ekonomiky Ukrayiny. *Ekonomika, finansy, pravo*. № 10. P. 11–16. [in Ukrainian]
12. Zaliznyuk, V. P. (2019). Importozamishchennya v systemi zabezpechennya prodovol'choyi bezpeky Ukrayiny. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1374> DOI: 10.32702/2307-2156-2019.1.29 [in Ukrainian]
13. Pazinina, K. V., Pazinina, S. M. (2013). Importozamishchennya v systemi zabezpechennya ekonomichnykh interesiv Ukrayiny. *Stalyy rozvytok ekonomiky Ukrayiny*. № 3. P. 42–45. [in Ukrainian]
14. Sozans'kyi, L. (2018). Otsinka zalezhnosti ekonomiky Ukrayiny vid importu promyslovyi produktsiyi. *Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava*. Вип. 2 (19). P. 123–131. [in Ukrainian]